

EDITED VOLUME

Mateusz Hartwich / Uwe Rada (Red.) (2016)

Wrocław i Berlin. Historia wzajemnych oddziaływań

Published: 24.06.2016

Recommended by M.A. Vasco Kretschmann

Publishing house	be.bra verlag
Place of publication	Berlin
Page references	151
Language	Polish

ISBN: 978-3-8148-0222-0

Architecture, History, Jewish Studies, Cultural Studies, Art and Art History
Polski

Gdy w 1988 roku, zaledwie w rok po obchodach swojego 750-lecia, Berlin został Europejską Stolicą Kultury, była to już druga tak wielka autopromocja przeciętego murem miasta we wciąż jeszcze podzielonej Europie. Centralna wystawa o mieście i jego historii nosiła wówczas tytuł „Mit Berlina”. Również Wrocław, Europejska Stolica Kultury 2016 jest mitem: jako most łączący Niemców i Polaków w średniowieczu, jako drugie co do ważności miasto Prus, jako kolebka noblistów, ale także jako metropolia, której ludność została po 1945 roku całkowicie wymieniona, a Breslau stał się Wrocławiem.

Gdy Wrocław będzie prezentować się w tym roku jako otwarta na świat i tolerancyjna Stolica Kultury, jako miasto, które wciąż na nowo kreuje swoją europejską tożsamość, pewną rolę odegra w tym również Berlin. W ramach nadodrzańskiej kadencji Stolicy Kultury w obydwu miastach odbędą się liczne wydarzenia, niemiecką stolicę połączy z dolnośląską metropolią Pociąg Kultury, a projekt LUNETTA umożliwi im spoglądanie na siebie w czasie rzeczywistym

Ale ile wiemy w Berlinie o Wrocławiu? I co wiedzą wrocławianie o Berlinie? Co warto wiedzieć? Czy obydwa miasta rzeczywiście zapisują wspólne karty historii?

Tak, bo również dzieje wzajemnych oddziaływań obydwu miast są mitem. W Berlinie przez długi czas mawiało się, że co drugi berlińczyk pochodzi ze Śląska albo z Wrocławia – owo powiedzenie to pamiątka okresu eksplozji demograficznej w epoce industrializacji. Tymczasem we Wrocławiu pielęgnuje się pamięć dziesięciu noblistów,

których wydało to miasto. W przeważającej części to Prusacy i Żydzi, nie ma wśród nich ani jednego Polaka, a mimo to, jak podkreślano zaraz po przełomie 1989 roku, stanowią oni część dziedzictwa tej niegdyś niemieckiej metropolii, która w 1945 roku stała się polska i już od dawna myśli w kategoriach europejskich.

Takich wspólnych wątków jest wiele. Należy do nich „Latający Ślązak”, pociąg, który przed wojną łączył Berlin i Wrocław w niespełna trzy godziny, czy też Odrzańska Droga Wodna, która w latach dziewięćdziesiątych XX wieku umożliwiła budowę Potsdamer Platz. Obydwa miasta łączy jednak również temat uchodźstwa i wypędzeń. Wielu berlińczyków, jak na przykład Wolfgang Thierse, pochodzi z Wrocławia, a wielu wrocławian wywodzi się z dawnych polskich kresów wschodnich, które dziś należą do Ukrainy. Berlin i Wrocław stanowią nie tylko odzwierciedlenie mitów, lecz także traum XX wieku.

W obydwu miastach nadal żyje też wspomnienie przełomu, który w 1989 roku doprowadził do zakończenia podziału Europy. We Wrocławiu subkulturowy ruch „Pomarańczowej Alternatywy” ironią podkopywał autorytet komunizmu, tymczasem w Berlinie upadek muru 9 listopada poprzedziła wielka demonstracja obywatelska na Alexanderplatz. Dzisiejsza Europa, w której tworzeniu uczestniczyły obydwa miasta, to Europa społeczeństwa obywatelskiego. Również z tego względu zarówno nad Odrą, jak i nad Sprewą panuje przekonanie, że kultura jest spoiwem podtrzymującym więź społeczną. Mit ten nie jest tylko utopijnym wyobrażeniem, lecz także rzeczywistością o solidnych podstawach.

Historia, którą opowiadają Wrocław i Berlin, jest zatem historią trójwymiarową. To regionalna historia dwóch miast, które były ze sobą ściśle połączone i teraz do tych powiązań nawiązują. To zarazem historia polsko-niemieckiego dialogu, który rozpoczął się po wojnie w 1965 roku, wraz z pojednawczym orędziem polskich biskupów do biskupów niemieckich. To również historia europejska, która musi stawiać czoła wartkiemu nurtowi renacjonalizacji w polityce i kulturze pamięci, i po kolejny raz odnajdywać się na nowo.

Książka „Wrocław i Berlin. Historia wzajemnych oddziaływań” chce jeszcze bardziej zbliżyć do siebie obydwa miasta w roku Stolicy Kultury 2016. Pod redakcją polsko-niemieckiego tandemu Mateusza Hartwicha i Uwe Rady ponad 20 polskich i niemieckich autorów opisuje nie tylko złożone dzieje obu miast, lecz także łączące je cechy wspólne, konflikty i utopie. Rezultatem jest podwójna historia miast w transgranicznym regionie w sercu Europy.

(Kulturprojekte Berlin we współpracy z Fundacją Zukunft Berlin)

<https://www.pol-int.org/en/node/4557?j5Q6rewycZ5HtUDXTWpx7UZE=1>